

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online) tijdschriften van Boom uitgevers zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd. Alle artikelen die echter langer dan vijf jaar geleden zijn gepubliceerd, zijn vrij beschikbaar voor download en hergebruik. Toestemming van de uitgever is dan niet meer nodig.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this article may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher. No part of this publication may be reproduced in the context of text and data mining for any other purpose which is not expressly permitted by law without permission of the publisher.

abonnementen@boom.nl
www.boom.nl

Boeken

Ruimte voor de eigenheid van de ander: Dries Dulssters laciaanse therapie in twee boeken doorgelicht

Bespreking van

Dulsster, D. (2024). *Clinical encounters and the Lacanian analyst* ›Who's your Dora‹. Londen: Routledge. ISBN 9781032532202, 130 pp. € 23,99
 Dulsster, D. (2025). *Helden van de hulpverlening — Samenwerken voor redders, techniekers, ondervragers en verzetsstrijders in de zorg*. Amsterdam: LannooCampus. ISBN 9789020926514, 168 pp. € 25,99

MAARTEN DHEEDENE

Van de lacaniaanse psychoanalyse wordt wel eens gezegd dat ze zich in de intellectuele stratosfeer bevindt. De teksten zouden onsaamenhangend zijn, obscuur, en vaak niet gespeend van een opgeblazen ego. Deze kritiek gaat in ieder geval niet op voor de publicaties van Dries Dulsster. In *Who's your Dora* liet hij lacaniaanse therapeuten op een authentieke manier getuigen over hun werk, hun mislukkingen en wat ze daar uit hebben geleerd. Deze authentieke, heldere en eenvoudige stijl wordt nog verder doorgetrokken in *Helden van de hulpverlening*, dit keer in het Nederlands gepubliceerd. Beide publicaties illustreren waar de lacaniaanse psychoanalyse in essentie voor staat: het opschorten van de eigen idealen en het

eigen weten om ruimte vrij te maken voor de eigenheid van de ander. *Helden van de hulpverlening* doet dit aan de hand van de discourtstheorie van Lacan, waarbij het vakjargon zorgvuldig wordt vermeden. De posities van het Meester-, Universitair-, Hysterisch en Analytisch discours worden vertaald naar verschillende typen helden/hulpverleners, respectievelijk de Redders, de Techniekers, de Ondervragers en de Verzetstrijders. Elke positie wordt omvangrijk geïllustreerd met voorbeelden die zich niet enkel beperken tot de geestelijke gezondheidszorg, maar het brede veld van de hulpverlening omvatten. Denk aan ontwikkelingshulp, de medische zorg, de maatschappelijke dienstverlening, de sociale werksector, enzovoort. Het tweede deel van het boek gaat in op de dynamieken binnen een team. Ook daar schuilt het gevaar dat men zich al te nadrukkelijk gaat identificeren met een gedeeld zorgideaal. Het effect van de massa ligt dan op de loer, waarbij het individuele redeneervermogen vervaagt en er geen ruimte meer is voor kritische vraagstelling. De theorie van Menzies Lyth wordt aangehaald, die stelt dat organisaties onbewust bepaalde verdedigingsmechanismen hanteren, om de angst en de stress eigen aan het werk het hoofd te kunnen bieden. Wanneer deze mechanismen starre, rigide structuren worden, dragen ze bij aan het ontstaan van massa-effecten. Deze effecten kunnen worden tegengegaan door middel van ›clinician centered care‹, of de ›ethiek van het ongemak‹: kritisch reflecteren via supervisie, eigen therapie en werken in discussiegroepen.

Het boek begint en eindigt met een casus waarmee Dulsster als stagiair werd geconfronteerd, en waar hij reeds meermaals over heeft geschreven. Het is een praktijkervaring die een diepe indruk op hem heeft nagelaten en richting heeft gegeven aan zijn verdere loopbaan als auteur en analyticus. De gevalsbeschrijving toont hoe het bij de behandeling van een patiënt fout kan lopen, ondanks de expertise van een professioneel team met de beste bedoelingen. Hiermee wordt nogmaals onderstreept hoe therapeutische idealen kunnen werken als een blinde vlek, en niet in het minst het therapeutisch ideaal van het spreken. Dulsster dicht dan ook een noodzakelijke rol toe aan de stagiair, die zonder klinische ervaring als Ondervrager kan fungeren binnen een teamwerking.

De bedoeling van dit boek is een toegankelijke vertaling te bieden van enkele ideeën uit het omvangrijke werk van Lacan, zodat iedereen kan begrijpen waar het over gaat. Mijns inziens is de auteur daar met verve in geslaagd. Na twintig jaar ervaring in het psychotherapeutische veld nam ik onlangs een opdracht aan in de eerstelijnszorg, waar ik psychologische ondersteuning tracht te bieden aan allochtone jongeren en jeugdwerkers. Al snel werd ik daarbij geconfronteerd met de vraag hoe ik met mijn klinische theorie binnen een dergelijke context aan de slag kan. Dit boek kwam daarbij als geroepen, en heeft me in staat gesteld een denkkader aan te bieden dat heel toegankelijk en onmiddellijk herkenbaar is gebleken voor de werkers. Het biedt stof tot nadenken over de interacties binnen het team en met de jongeren, en een dankbare ingangspoort voor het opzetten van interviews.

Zowel toon als inhoud van het boek doen denken aan de houding van een psychothe-

rapeut. Dulsster is kritisch, maar blijft bescheiden en nuanceert door te erkennen dat de realiteit vaak ingewikkelder is dan hoe ze in sommige voorbeelden wordt geschetst, en geeft ook aan dat het niet de bedoeling is om een oplossing te bieden voor alle problemen in de hulpverlening. Hij wil de lezer in de eerste plaats een spiegel voorhouden en aanzetten tot zelfreflectie.

<https://doi.org/10.5553/PA/259027332025031004011>

Genuanceerd doemdenken

Bespreking van

Schinaia, C. (red.) (2025). *Against catastrophism — Climate change, pandemics, and hope for the future*. Londen: Routledge. ISBN 9781032811987, 164 pp. € 52,95

JOS DIRKX

De redacteur en samensteller van het boek *Against catastrophism — Climate change, pandemics, and hope for the future*, de Italiaanse psychoanalyticus Cosimo Schinaia, nodigde vijf psychoanalytici, twee economen, een antropoloog en een gastro-enteroloog annex voedingsdeskundige uit om hun mening te geven over catastrofisme. Dit begrip wordt in wetenschappelijke zin gedefinieerd als plotselinge, krachtige en onomkeerbare veranderingen op aarde die relatief kortdurend en cataclysmisch van aard zijn in contrast met geleidelijke processen die zich uitstrekken over langere tijdperiodes. De meeste auteurs hanteren echter de meer gangbare betekenis van 'doemdenken'. Het resultaat van deze samenwerking is een bundel van elf essays met een beperkte